

A gyógyszerészet az ezredévi kiállításon

Dr. Dörnyei Sándor¹ és dr. Bayer István

A gyógyszerészet az egészségügy keretében szerepelt az 1896 évi ezredéves országos kiállításon. Nagyszabású tervek (a gazdag múlt emlékeinek a bemutatása, mintagyógyszertár, a korszerű gyógyszerészet eredményei) után a szakmai testületek részvétlensége, az anyagi tehervállalás hiánya következtében csak 9 fővárosi és 6 vidéki gyógyszertár, valamint egy gyógyszerészegéd képviselte a gyógyszerészetet, készítményeik, saját szerkesztésű eszközeik és néhány muzeális darab bemutatásával igazolva a gyógyszerészet fejlődését. Az ő sikerüket jelzi, hogy hárman millenniumi nagy érmet, egy kiállítási érmet, a többiek pedig elismerő oklevelet nyertek.

A múlt század utolsó évtizedében az ország egyik központi eseménye a honfoglalás ezredik évfordulójának a megünneplése volt. Az akadémikusok eldöntötték, hogy őseink 896-ban jöttek a Kárpát-medencébe, a millennium tehát 1896-ra esik. Már a 90-es évek elején megkezdődtek a tervezgetések, előkészületek. Ennek során a legnagyobb szabású rendezvénynek, az ezredéves kiállításnak központi szerepet szántak. A legkülönbözőbb tudományos és szakmai összejöveteleknek, kongresszusoknak – ezek sorában az első magyarországi gyógyszerész kongresszusnak is [1] – a kiállítás területén adtak helyet.

Már a tervezgetések korai szakaszában felmerült a kérdés, miként vegyenek részt a gyógyszerészek a kiállításon. 1893. január 1-jén a Gyógyszerészi Közlönyben jelent meg Muraközy Károly gyógyszerész, műegyetemi magántanár nagyszabású elképzelése [2], mely szerint ki kellene használni az alkalmat: nemzetközi gyógyszerészeti kiállítást és ezzel összekapcsolva nemzetközi gyógyszerész kongresszust kellene rendezni. Muraközy az 1883-i bécsi, első gyógyszerészeti kiállításra hivatkozik, amelyet számos magyar kartársával együtt sok tanulságot szerezve meglátogatott. A kiállításon be kívánta mutatni a magyar gyógyszerészet múltját és jelenét. A múlt szemléltetését különböző korok patikáinak a rekonstruálásával tervezte megoldani, az alkimista műhelytől a korszerű „mintagyógyszertárig”. Ez utóbbi – a Gyógyszerész Egyesület vagy a Budapesti Gyógyszerésztestület tulajdonaként – működő gyógyszertár is lehetne, amelynek a bevétele a költségek egy részét is fedezhetné. A felvázolt tervhez egy ideig senki sem szól hozzá.

Az egész kiállítás rendezése a kereskedelmi miniszter (ekkor Lukács Béla) hatáskörébe tartozott, s a tényleges szervezés elsősorban Matlekovics Sándor, az 1885-i országos kiállítás főszervezője kezében volt.

Már 1893 elejére kialakult a kiállítás tematikai terve. Megfelelő módon kívánták bemutatni az ország ezeréves történetének emlékeit, beleértve az építészeti emlékeket (a mai Vajdahunyad vára ideiglenesre készített elődjét), az ország egyes területeit és az ott élőket, végül az egyes szakterületeket (mezőgazdaság, ipar, oktatás, művészetek, egészségügy, hadügy stb.) s azok elért eredményeit.

A kiállítás színhelyéül a Városligetet jelölték ki, a teljes kiállítási terület 548 500 m² volt. A főbejárat a mai millenniumi emlékmű helyére került.

Az egyes tematikusan kialakított főcsoportok között a IV. lett az egészségügy, s az ezt rendező bizottság elnökévé Korányi Frigvest nevezték ki. 1893 márciusában még nem döntött el, hogy a gyógyszerészet ebbe a főcsoportba vagy a Than Károly elnökletével megalakult XVIII. főcsoportba kerül-e, ez ugyanis a vegyiparé lett [3].

1893. június 9-én volt az egészségügyi főcsoport alakuló ülése, ekkorra megszervezték a nyolc alcsoportot és azok vezetőségét. A gyógyszerészet számára a 4. alcsoportban biztosították helyet. Az alcsoport pontos körülírása: „Orvossebészeti műszerek és készülékek, bonctani készülékek, ortopédiai eszközök, gyógyszerek, gyógyszertári berendezések, fogászati készítmények és eszközök stb.”. Az alcsoport elnöke az anatómia egyetemi tanára Thanhoffer Lajos, előadói pedig a fogorvos Árkövy József, az orvosi műszerész Fischer Győző és a gyógyszerész Zboray Béla, az országos egyesület elnöke lett [4].

A Magyarországi Gyógyszerész-Egylet központi igazgatóságának 1993. október 17-i ülésén került először szóba a kiállítás ügye. Ekkor az elnök „előterjeszti az ezredéves kiállítás rendezőbizottságának az egylethez intézett felhívását a kiállításban való részvételre”. Az egyleti gyűlésen – Muraközy Károly tervével szemben – már csak egy korszerű mintagyógyszertár felállításáról volt szó, s ezt kellett volna az országos egyesületnek kivitelezni és anyagilag támogatni. A gyógyszertár működtetése különböző jogi nehézségek miatt nehezen lett volna megoldható, ezért erről már nem is volt szó [5].

A keretek, a kiállítási bizottság szervezetének a kijelölése tehát 1893-ban megtörtént, a következő évben azonban még kevés jele mutatkozott az eredményes előkészítő munkának.

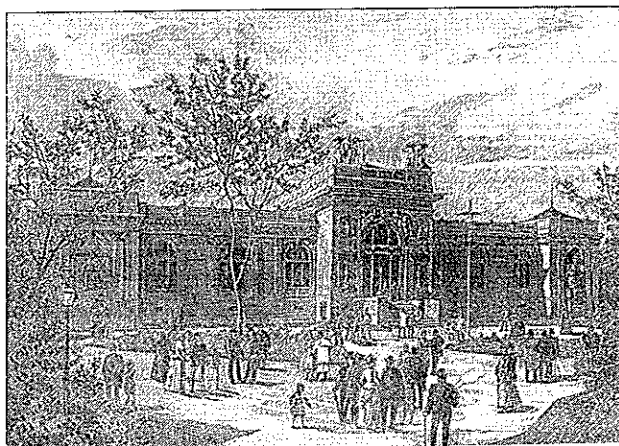
Csak 1895 áprilisában közölhették a szaklapok a kiállítás IV/4. alcsoportjának a felhívását a részvételre. Az ekkor közölt tervezet szerint az alcsoport XII. része lett volna a „Pharmakológia és pharmacia”. Ennek hivatalos részletezése a következő: „mindenekelőtt szükséges egy minta-gyógyszertár felállítását, mely a gyógyszerkönyv előírása szerint volna összeállítva; erre a gyógyszerészek grémiumja volna felhívandó. Továbbá bemutatandók a különféle gyógyanyagok, gyógyszerkészítmények, extractumok, a hazai kötszer-gyártás (hivatalos és nem hivatalos), műgyógycukorkák készítése. Feltüntetendő volna Magyarország orvosi flórája. Eredeti gyógyanyagok.

Gyógyszertári eszközök. Gyógyborok Bemutatandó volna és igen érdekes lenne a régi gyógyszerári berendezések és edények, receptek, adományozási oklevelek, pharmacopia stb. A droguistáknak e csoportban külön kiállításuk lenne, úgy a nyersanyagok, mint a készítmények tekintetében". A jelentkezési határidőt igen szűkösen már május 15-re tűzték ki [6].

A szakajtóban egymás után jelennek meg olyan cikkek, amelyek sürgetik a szervezőket és főként az országos egyesületet, hogy nagyobb erővel folytassák az elkészítő munkát, mert úgy tűnik, hogy a gyógyszerészet részvétele nem lesz méltó a szakmához [7]. A Gyógyszerészi Közlöny 1895. október 6-i számában egy „-sz” jelű szerző már szigorúbban ítéli meg a kialakult helyzetet: „Sajnosan kell fölemlítenünk, hogy se indítványozásunknak, se kartársaink várakozásának megfelelő intézkedés, bejelentés, mind a mai napig a kiállítási igazgatósághoz nem érkezett. Kötelességünk azonban az igazság érdekében megjegyezni, hogy tudomásunk szerint e mulasztás közvetlen a Budapesti Gyógyszerész-Testületet nem terheli, de terheli azt a bizottságot, amelyet a testület kebeléből a szervezésre küldött. Közvetve azonban vádolnunk kell a Testületet azal, hogy a bizalmával kiténtetett bizottságot öt hó eltelte óta nem hívta fel jelentéstételre” [8].

Ekkorra kiderült, hogy még 1895 elején elkészült a mintagyógyszertár terve, s ez egy valóban működő, korszerű gyógyszertárat mutatott volna be. A kiállítási főmérnök azonban közölte, hogy az egészségügyi főcsoportnak szánt épületben nem lehet ilyen méretekben, legfeljebb szerényebb kivitelben elhelyezni. Pedig ekkor még az egészségügyi kiállítás helyének az ún. iparcsarnokot szánták, az év végére azonban a helyzet módosult, s az 1885. évi országos kiállítás képzőművészeti pavilonjába telepítették át az egészségügyet. Ez a voltaképpen ízléses épület azonban lényegesen kisebb volt, s a bejáratától igen távol esett, háttal már a Stefánia útra nézett.

A főmérnök azt javasolta, hogy a gyógyszertár, illerve az egész gyógyszerészeti kiállítás céljára építsenek külön pavilont, amely méltóan mutatná be a szakmát [9]. (Az egész kiállításon egyébként közel 250 pavilon volt, így az egészségügyön belül is külön épületekben helyezték el a balneológiai, mentésügyi és gyermekvédelmi részt.)

1. ábra: Az egészségügyi kiállítás pavilonja

A pavilon felépítését azonban sem az országos egyesület, sem a budapesti testület nem vállalta, más érdekeltektől (gyógyszertári berendezést, edényzetet, eszközöket készítőket, illetve szállítókat, gyógyáru-nagykereskedőket) sem jelentkezett együttműködési kedv, hiszen egy részük a kiállítás ipari részében kapott helyet. Így a mintagyógyszertár megvalósulatlan terv maradt [10].

Nem mutatkozott azonban nagy buzgalom az egyes gyógyszerészek részéről sem a kiállítási részvétel iránt. 1895 októberében, tehát a jelentkezési határidő lejártá után közel fél évvel még csak nyolc (négy budapesti és négy vidéki) gyógyszerész, egy „gyógyfűszer-kereskedő” és egy kötszergyáros jelentkezett. A kiállítási tervzetben szereplő gyógynövény bemutató átkerült a felsőoktatási csoportba, mivel azt az egyetemi gyógyszerintézet állította össze. A régi gyógyszerári emlékek ugyancsak tervezett kiállítása is gazda nélkül maradt. Eredetileg (még 1893-ban) Nagy Gyula budapesti gyógyszerész gyűjteményére számítottak, ő azonban 1893. március 3-án hirtelen elhunyt [11].

A Gyógyszerészi Közlöny még szerkesztői üzenetekben is igyekezett részvételre ösztönözni a gyógyszerészeket, s megjegyezte többek közt: „Kartársaink időnkint különféle készülékeket, mint keverő, befúvó, czeratvágó gépeket szoktak részint hirdetni, részint ajánlgatni. Igazán csodálatos, hogy nem használják fel a megösmertetésre a legjobb alkalmat – a kiállítást” [12].

Ahogy a gyógyszerészeti kiállítás előkészítése nem ment zökkenőmentesen, a május 2-i ünnepélyes megnyitóra nem is került minden a helyére. Június 18-án azonban már a teljesen elkészült kiállítást mutathatta be Korányi Frigyes, az egészségügyi főcsoport elnöke és Zboray Béla, a gyógyszerészeti kiállítás előadója a királynak, aki rendszeres kiállítás-látogatásai során ekkor tekintette meg az egészségügyi pavilont. Ferenc József „megszólításával tüntette ki” a kiállító gyógyszerészek közül Bayer Antalt, Hazslinszky Károlyt, Réthy Bélát, Ursits Dezsőt, Waltersdorfer Pált [13]. A napisajtó a látogatásról szóló beszámolóiban elsősorban azt emelte ki, hogy a király érdeklődött a homeopátia mibenléte és a homeopátiás szerekek hatása, valamint a pipereszerek iránt.

De kik voltak a kiállítók és mit mutattak be? Az utólagos jelentkezésekkel végül 9 fővárosi és 6 vidéki gyógyszerész és 1 gyógyszerészségéd szerepelt a gyógyszerészeti részben. A kiállítókról és bemutatott anyagukról a kiállítás (elég hevenyészett) hivatalos katalógusa és a Gyógyszerészi Közlöny alapján alkothatunk képet. Utóbbi cikksorozatban részletesen ismertette az egyes kiállítók bemutatóit, és megfelelő szakmai kritikával emelte ki a fontosabb látnivalókat, az újdonságokat. Ezt a cikksorozatot különnyomatként fűzette alakítva kalauzként adta a látogatók kezébe [14].

Bayer Antal Vörös Kereszt gyógyszertára már ekkor is számos készítményt állított elő más gyógyszertárak számára. Bemutatott termékei közül elsősorban a különféle tapasztok emelkedtek ki. Mellettük szerepeltek az abban az időben igen elterjedten alkalmazott gyógyborok. Az egyéb kiállított készítmények között szájvíz, fogpor, bőrápoló arcszesz, szappan és szalmiák pasztilla is látható volt.

Diósy Lajos budapesti gyógyszerész a pavilon két helyén is kiállított. Külön mutatta be ugyanis gyógyszerkészítményeit, elsősorban a vér- és csontképzés elősegítésére akkor leggyakrabban alkalmazott vastartalmú szirupokat. Külön faliszekrényben XVIII. század végi – XIX. század eleji állványedény gyűjteményéből állított ki válogatott darabokat.

Egger Leó és J budapesti Nádor gyógyszertára bel- és külföldi megrendelőinek már jelentős mennyiségben szállított gyártmányait négy csoportban mutatta be: „szelatin kapszulák, komprimált pasztillák, hipodermikus tritürációk és pezsgő sók”. Az utóbbi kettő akkor még újdonság volt a hazai gyakorlatban. Elterjesztésükben jelentős szerepük volt Eggeréknek.

Finy Béla budapesti Fehér Sas gyógyszertára közismert foszforpasztilláit mutatta be méghozzá igen hatásosan: egy nagyobb, kb. 150 g súlyú s csokoládéval bevont pasztát harántmetszetben állított ki, ami a laikus számára is „blikkfangos” látványt nyújtott.

Hazslinszky Károly budapesti gyógyszerészt a francia Académie Parisienne éppen 1896 elején tüntette ki dolgozataiért és készítményeiért nagy éremmel [15]. Az ezredévi kiállításon gyógyszerkészítményei (köztük a legnagyobb érdeklődést kiváltó *Fucus* fogyasztó és *Cardiopatia* étvágyfokozó szer) mellett a homeopatia gyógyszerei jelentettek különlegességet.

Korányi Lajos budapesti Szent Margit gyógyszertára elsősorban gyógyborokat mutatott be, de kiállította eukaliptuszos fog- és szájpóroló készítményeit is.

Pollatsék Béla budapesti Szerecsen gyógyszertára is szerzett már készítményeivel nemzetközi elismerést: az 1895-i marseille-i egészségügyi kiállításon a legnagyobb díjat, a „Grand Diplome d’Honneur”-t kapta. Az ezredévi kiállításon legismertebb termékei: vaskészítményei, továbbá gyógyborok és bőrgyógyászati készítmények szerepeltek.

Raditz Róbert budapesti Apostol gyógyszertára igen kis területen is sokfélét tárt a látogatók elé. Az akkor nemrég elterjedt tablettá gyógyszerformát („komprimált gyógyszerek”, „tabulae”) alkalmazta, ezért a szakemberek számára nyújtott érdekeset. Bemutatott „zsebgyógyszertára” 18 különféle gyógyszert tartalmazott. Korábbi gyógyszertárának, az 1694-ben alapított pozsonyi Szentháromság gyógyszertárának a történetét levéltári iratok másolatával

és XVII. századi edényekkel ismertette.

Ursits Dezső budapesti gyógyszerész a kiállító terem sarkában kapott helyet. Itt egy emelvényen vényező asztalra emlékeztető szekrényt helyezett el, s ezen voltak készítményei, elsősorban *Fanchon* piperekülönlegességei. Szokatlan, zergebőr utánzatú címkéi keltettek feltűnést.

A vidéki kiállítók közül *Jahner Rezső* temesvári gyógyszerész nem különlegességekkel, hanem a gyógyszertári gyakorlatban általánosan előforduló készítményekkel jelent meg (szirupok, tinktúrák, emplastrumok, kenőcsök, labdacskok stb.).

Örvényi Ottó debreceni gyógyszerész a fővárosiaktól eltérően egy új, saját találmányú gyógycukorszélet öntő és vágó készüléket, egy vénygyűjtő mappát és egy 1765-i osztrák gyógyszerkönyvet állított ki.

Possevitz Gusztáv pankotai gyógyszerész voltaképpen olyan készítményeit mutatta be, amelyeket a legtöbb gyógyszertár valamilyen „középüzemből” szokott megrendelni.

Réthy Béla békéscsabai Sas gyógyszertára elsősorban szörpök készítésére szolgáló kivonatokat és pemetefű cukorkáit mutatta be, amelyekkel a külföldi készítményeket igyekezett kiszorítani. Kiállított gyógyszerzappanai korábban közleményekben is leírt kísérletei alapján készültek.

Rozsnyay Mátyás 1895. augusztus 5-én meghalt, aradi gyógyszertárának a kiállítását, már fia, *Rozsnyay Kálmán* rendezte. A korábbi kiállításokon többször sikert aratott a *Chininum tannicum insipidum neutrum sec*. *Rozsnyay* természetesen itt is központi helyet kapott további kininkészítményeivel (a gyermekek számára készült kinincukorkával és kinincsokoládéval, valamint a vasas kinincukorkával) együtt. *Rozsnyay* saját eljárást dolgozott ki a hüvelygolyó, pálcika vagy csap formában bármilyen hatóanyag bevitelére alkalmas kakaóvaj készítmények előállítására és ezt is bemutatta.

Steiner Mihály egy Árva megyei kis falu, *Jaszenova* gyógyszerésze volt, három készítményét azonban nagyban állította elő és sikeresen terjesztette. Ezeket állította ki: *Pulvis fumalis nobilis*, *Candelae fumales nigrae* és *rubrae*. Ezek a füstölő porok és golyócskák igen keresettek voltak abban az időben.

Kiss Sándor nagykovácsi okleveles gyógyszerészsegéd két saját szerkesztésű eszközt mutatott be, egy cerátvágót

3. ábra: A millenniumi kiállítás állandó belépője

és egy tapasztalót. Mindkettő egyszerű és praktikus voltával szerzett elismerést a kiállítónak.

A gyógyszerész kiállítók közé helyezték a kötszerezékek és rokon szakmák kiállítóit is. Így Bayer Antal és Jahner Rezső közé került *Kálnai Lipót* debreceni kesztyű- és köt-szergyáros kötszerebemutatója, majd *Polgár Sándor* budapesti „sérvkötész” sérv- és, háskötői, ortopédiai készítményei és műlábai következtek. Jahner és Rozsnyay között szerepeltek *Königstein és társai* sérvkötői és fűzői, valamint *Briefel János* ortopédiai készülékei, sérv- és háskötői.

Maga az ezredévi kiállítás nagy sikert aratott a közönség körében. A nyitvatartás mintegy öt hónapja alatt közel 6 millióan látogattak ki a Városligetbe. Hogy ebből az igen tekintélyes nézőseregből hányan jutottak el az egészségügyi pavilonig, nem tudjuk. A félreeső épület a nem szakember számára nem kínált elég érdekességet, de a rendezés sem tette vonzóvá. Egy igen szigorú kritikus szerint: „Belépünk a díszes csarnokba és azt hisszük, hogy Magyarországon az épületasztalosok és szodavízgyárosok vezetik a közegészséget; a csarnok közepén hatalmas praeponderentiával díszlik a Hygiea fémipari részvénytársaság szodavíztelepe, előtte 'szellőzővel és díszvasalással' ellátott ablak és ajtó, mögötte minden fajta majolika és porcelán mosótál, fürdőkád, excelsior closet-medence” [16].

Talán a napisajtó, a nem szakmabeli újságírók megnyilvánulásai alapján alkothatunk fogalmat arról, hogy miként fogadhatta a látogató közönség az egészségügyi s benne a gyógyszerészeti kiállítást. Míg a történeti, hadügyi, néprajzi, ipari és állatbemutatót hosszan és visszatérően ismertették, addig az egészségügyi részlegre alig jutott pár sor, az is nagyon felületes volt. A gyógyszerészeti bemutatót pl. a Fővárosi Lapok (amely pedig félhasábos önálló cikket szentelt az egészségügyi kiállításnak) az orvosi műszerek említése után ennyire méltatja: „Ugyanez alcsoporthoz tartozik a gyógyszerészet és az orvosi praeparatumok kiállítása is” [17]. A Magyarország című lap kiállítási beszámolójából is az derül ki, hogy az egészségügyi pavilonban csak a látványos dolgok: az anatómiai készítmények, a konzervált metszetek, az operáló asztalok, a sebészeti műszerek kötötték le a látogatók figyelmét [18].

Valamivel nagyobb teret kapott a kiállításnak ez a része, amikor a király idelátogatott. Ezek a beszámolók azonban éppen úgy, mint *Ferenc József* érdeklődése, csak a felületen mozogtak.

A gyógyszerészeti szakajtó is igen felemásan foglalkozott a kiállítással. Az előkészítésben élen járó Gyógyszerészeti Közlöny – mint már említettük – részletesen ismertette az egyes gyógyszerészek bemutatóit. Az országos egyesület lapja, a Gyógyszerészeti Hetilap viszont néhány rövid híradáson túl alig foglalkozott a kiállítással, mintha nem tekintette volna saját érdekének is a szakma sikeres szereplését. Az egyesület vezetői, igazgatósági tagjai közül egyedül *Bayer Antal* vállalkozott arra, hogy bemutkozzék a nyilvánosság előtt.

Nem jutott nagyobb figyelem az orvosi sajtó részéről sem. Az Orvosi Hetilapban *Aujesky Aladár* két folytatásban ismertette a kiállítást, a gyógyszerészeknek azonban csak egy mondat jutott: „Gazdagon képviseltetik magukat

gyógyszerészeink, többen saját összeállítású praeparatumokat állítanak ki” [19]. Kissé részletesebben nyilatkozott az Orvosi Heti Szemle: „A másik oldalfolyosót a gyógyszerészek foglalták le majdnem egészen. Örömmel tapasztaltuk, hogy a gyógyszerészeti technika erősen halad, ami alatt nem azt értjük, hogy holmi uborka tejszések, szirupok, vaselixirek készülnek hazánkban, hanem hogy úgy mint külföldön, a jó orvosságokat szép formában, pontosan adagolva az orvosok rendelkezésére bocsátják” [20]. Ezután néhány kiállító név szerint is megdicséret.

A kiállítás eredményeit összefoglaló hivatalos kiadvány kilenc vaskos kötetében 6 lap jutott a gyógyszerészettnek, azt is egy sebész orvos, a Gyógyászat című folyóirat kiváló szerkesztője, *Shächter Miksa* írta. Az értékelésnek majdnem a fele a gyógyszerészet jövője körül akkoriban dúló vitákhoz szól hozzá, s a gyógyszerészek általános véleményével ellentétben az államosítás, illetve annak a lehetővé válásáig a koncessziós rendszer megszüntetése, a gyógyszerészet szabad iparrá nyilvánítása mellett foglalt állást. „A monopóliumok ideje a gyógyszerészetre is lejárt – írta –. Mert tényleg nem tudományos foglalkozás, hanem bizonyos ismereteket feltételező iparág ma a gyógyszerészet, mely a legnagyobb részt gyárakban, tehát a gyári nagy-ipar által produkált gyógyanyagokat az orvosi rendeletnek megfelelően részletben árusítja. Ennek a körülménynek tudható az be, hogy a millenniumi kiállításán Magyarország 1350 gyógyszer-tulajdonosa közül csak 15 vett részt és ezek közül is leginkább azok válnak ki, kik valamely gyógyszernek nagybani előállítását a hazai gyógyszerészek szükségleteinek iparkodnak megfelelni vagy gyógyszer-speciálisok készítése által a külföldről behozott ily szereket pótolni”. A továbbiakban elismerően nyilatkozik a legtöbb kiállítóról, rámutat azonban a kiállítás gyengéire is: „Hiányzott azonban a gyógyszerészeti kiállításban is a cél tudatos vezetés és sem az országos gyógyszerészegyesület, sem a budapesti gyógyszerésztudományi egyesület nem járultak hozzá ahhoz, hogy valamely gyűjteményes kiállítással ezen szakma számára tanulságos és érdekes keretet szerezzenek”. Hiányolja egyrészt az 1885-i kiállításán már sikerrel bemutatott mintagyógyszer-tudományi egyesület, másrészt a gyógyszerészet gazdag múltjának méltó bemutatását. Ugyancsak nagyobb súllyal kellett volna szerepelnie szerinte a gyógynövényügynek is [21].

A kiállítók mind valamilyen jutalomban részesültek.

4. ábra: A kiállítási érem

Millenniumi nagy érmet kapott *Egger Leó és J. Posevitz Gusztáv és Rozsnyay Mátvás* gyógyszerértára, kiállítási érmet *Bayer Antal* gyógyszerértára, elismerő oklevelet pedig a többi kiállító [22].

Összegezve talán megállapíthatjuk, hogy a gyógyszerészet nem élt kellően azzal a nagy lehetőséggel, amit az ezredévi kiállítás nyújtott a szakma társadalmi megbecsülésének, tekintélyének emelése érdekében. Elismerés illeti viszont azokat, aki testületi támogatás nélkül is vállalták a szakma képviselését.

IRODALOM

1. *Dörnyei S., Bayer I.*: Az első magyar gyógyszerészeti kongresszus. *Gyógyszerészet* 40, (11), 783–785 (1996) – 2. *Muraközy Károly* Vegyünk részt a millennium ünnepén! *Gyógyszerészi Közlöny* 1893 2–5.1 – 3 *Gyógyszerészi Közlöny* 1893 198.1. – 4. *Gyógyszerészi Közlöny* 1893 406.1 – 5 *Gyógyszerészi Közlöny* 1893. 685.1. – 6. *Gyógyszerészi Hetilap* 1895. 233–235.1. – 7. *Gyógyszerészi Hetilap* 1895. 189., 248–249., 531–533., 690–691.1; *Gyógyszerészi Közlöny* 1895. 227–229.1 – 8. *Gyógyszerészi Közlöny* 1895. 626–628.1. – 9. *Gyógyszerészi Közlöny* 1895. 227–229.1. – 10. *Gyógyszerészi Hetilap* 1895. 690–691.1. – 11. *Gyógyszerészi Közlöny* 1893. 181.1. – 12. *Gyógyszerészi Közlöny* 1895. 639., 671.1. – 13. *Gyógyszerészi Közlöny* 1896. 394–395.1. *Gyógyszerészi Hetilap* 1896. 411.1 – 14. Az 1896-iki ezredéves országos kiállítás

általános katalógusa Szerk. *Mudrony Soma, Ráth Károly, Micseh Endre.* IV. csoport *Egészségügy. Gyermeknevelés.* Bp 1896. Ebben *Zboray Béla* rövid összefoglalása a gyógyszerészeti kiállításról, majd a katalógus. – *Gyógyszerészi Közlöny* 1896. 295–297. 309–311., 331., 347–348., 361–362., 374–378., 392–394.1 – Az ezredéves országos kiállítás gyógyszerészeti részének ismertetése. Bp 1896. – 15. *Gyógyszerészi Közlöny* 1896. 68.1 – 16. *Orvosi Heti Szemle* 1896. 271.1. – 17. *Fővárosi Lapok* 1896. szeptember 13. 16.1. – 18. *Magyarország* 1896. május 2. 22.1. – 19. *Aujeszky Aladár* *Egészségügyi dolgok az ezredéves kiállításon.* *Orvosi Hetilap* 1896. 423.1. – 20. *Orvosi Heti Szemle* 1896. 272–273.1. – 21. *Schächter Miksa.* *Gyógyszerészet* In: *Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota ezredéves fennállásakor és az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye.* Szerk. *Matlekovits Sándor* Budapest, 1898. IX. kötet, 109–115.1. – 22. *Ugyanott* IX. kötet, 1291–1296.1.

S Dörnyei. I Bayer. The representation of pharmacy at the millennium exhibition in 1896

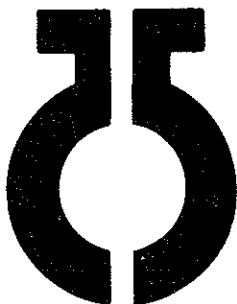
Unfortunately, the Hungarian Pharmaceutical Associations did not realize the possibility offered by this Exhibition for the presentation of the history and achievements of the Hungarian pharmacy. Due to this indifference, pharmacy was represented by 16 individual pharmacists only who made attempts to show the development of their profession. Their efforts were acknowledged by several outstanding rewards

(¹Budapest, Attila út 131. – 1012)

GYÓGYSZERÉSZEK, EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEKI

Legolcsóbban a gyártótól!

- Gyógyszertári porcelán, állvány és raktári üvegedényzet teljes választéka
- Az edényzetek szignálása
- Laboratóriumi porcelán és üvegeszközök
- Porcelán és üveg díszműáru
- Konyhai felszerelés

Gyártó cégünk termelői áraival várja kedves vevői megrendeléseit. A 20–50–100 eFt feletti vásárlóinkat különböző mértékű ár-engedményben részesítjük.

A hirdetés felmutatóit vásárlás esetén további engedményben részesítjük.

Minden kedves vevőnket megajándékozunk.

WITEG-KŐPORC KFT.

1106 Budapest, Tárna u. 4. „B” épület

Telefon: 262-6296, 261-0400/432, 06 (30) 214-261 ● Telefax: 260-2595